

Ewa Nowicka

Plan działań zmierzających do oceny stopnia rozwoju psychomotorycznego ucznia w klasie pierwszej

Nauczyciel i Szkoła 1-2 (18-19), 317-333

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Plan działań zmierzających do oceny stopnia rozwoju psychomotorycznego ucznia w klasie pierwszej

Cel planu:

Celem poniższego planu jest dokonanie oceny rozwoju psychomotorycznego ucznia w klasie pierwszej, celem ustalenia działań zmierzających do pokonania trudności w nauce lub wyznaczenia kierunku pracy lub opieki nad dzieckiem.

Ponadto:

- < dbanie o komfort psychiczny dziecka
- < zapewnienie mu warunków optymalnego rozwoju
- < pomoc uczniom mającym trudności w opanowaniu materiału programowego
- < ukierunkowanie pracy z dziećmi, mającymi trudności w sferze społeczno-emocjonalnej

Założenia:

Badania zmierzające do oceny rozwoju stopnia procesów poznawczych ucznia będą wykonywane sukcesywnie wśród grupy dzieci uczęszczających na zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze w klasie pierwszej za pisemną zgodą rodziców dzieci.

Wyniki przeprowadzonych ćwiczeń będą analizowane z logopedą, pedagogiem szkolnym. W zależności od potrzeb zostaną zastosowane odpowiednie formy pracy stanowiące pomoc. Należą do nich:

- < praca indywidualna z nauczycielem
- < udział ucznia w zajęciach logopedycznych prowadzonych przez logopedę szkolnego - korekta wad wymowy.
- < współpraca z pedagogiem szkolnym i specjalnym (udział w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych, lekcyjnych celem obserwacji funkcjonowania jednostki na tle grupy i podjęcie odpowiednich działań, analiza wyników przeprowadzonych badań)
- < współpraca z higienistką szkolną
- < współpraca z rodzicami (wywiad środowiskowy, pedagogizacja)
- < współpraca z poradnią Psych.- Pedagogiczną w Sosnowcu celem przeprowadzenia badań i wydania opinii (w zależności od potrzeb)

Ocena stopnia rozwoju procesów poznawczych ucznia nastąpi po wstępnej obserwacji dziecka oraz w wyniku analizy danych uzyskanych z przeprowadzonych ćwiczeń skonstruowanych w oparciu o fachową literaturę z zakresu psychologii i pedagogiki.

Plan ten powstał w wyniku potrzeb uczniów, rodziców i nauczyciela. Przedstawia on propozycje ćwiczeń i działań edukacyjnych zmierzających do wyrównywania braków dydaktycznych jakie posiada uczeń klasy pierwszej. Każdy z uczniów będzie posiadał teczkę, w której znajdą się prace wykonane przez dzieci. Ćwiczenia i zadania będą wykonywane sukcesywnie przez dzieci w trakcie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych lub po zajęciach edukacyjnych w klasie, gabinecie logopedy, gabinecie pedagoga. Dla uczniów, u których stwierdzono zaburzenia mające wpływ na wyniki w nauce, będzie opracowany plan działań dydaktyczno-wyrównawczych.

Zadania i działania objęte planem:

ZADANIA	SPOSÓB I FORMA REALIZACJI	CEL DZIAŁANIA	UWAGI
1 Charakterystyka środowiska rodzinnego i szkolnego dziecka	Wywiad z rodzicami, przeprowadzenie ankiety dla rodziców, rozmowa z wychowawcą dziecka z przedszkola	Poznanie środowiska dziecka, jego warunków, modelu rodziny	Nawiązanie współpracy z rodzicami, ich udział w zajęciach dydaktycznych celem obserwacji zachowań i postępów dziecka, współpraca z przedszkolem.
2. Charakterystyka rozwoju fizycznego i motorycznego	Obserwacja dziecka na zajęciach – edukacja ruchowa, współpraca z higienistką, rozmowa z rodzicami	Określenie stopnia rozwoju motorycznego dziecka	
3. Charakterystyka rozwoju społecznego i emocjonalnego	Przeprowadzenie ćwiczenia polegającego na określeniu stosunków badanego z otoczeniem „Lubię-nie lubię”(w oparciu o plebiscyt życzliwości i niechęci <i>J.Korczaka</i>) wykonanie rysunku rodziny, obserwacja dziecka w trakcie zajęć, przerw	Obserwacja i analiza pozycji dziecka w określonej grupie, określenie jego związków z rodziną	Współpraca z pedagogiem (obserwacja zespołu klasowego)

4. Charakterystyka rozwoju wrażeń i spostrzeżeń	Sprawdzenie umiejętności zapamiętywania przedmiotów, rozpoznawania barw, opisywania obrazków, odwzorowywania kształtów, układania puzzli	Obserwacja i analiza stopnia rozwoju wrażeń i spostrzeżeń	
5 Charakterystyka rozwoju wyobraźni	„Wyczarowywanie z chmurki”- ćwiczenie polegające na dorysowywaniu innych elementów rysunku (według uznania)	Obserwacja i analiza stopnia rozwoju wyobraźni	
6.Dokonanie charakterystyki rozwoju pamięci	Ćwiczenie polegające na sprawdzeniu ilości zapamiętanych wyrazów, powtarzaniu zdań, wykonanie zadań wymagających zapamiętania (wg <i>H.Spionek</i>) Sprawdzenie umiejętności zapamiętywania przedmiotów naklejonych na kartce.	Obserwacja i analiza stopnia rozwoju pamięci	
7 Charakterystyka rozwoju myślenia	Rozwiązywanie rebusów, zagadek, wyjaśnianie znaczenia niektórych pojęć,	Obserwacja i analiza stopnia rozwoju myślenia	
8 Charakterystyka stopnia rozwoju mowy	Przeprowadzenie testu fonematycznego, obserwacja mowy dziecka, opis obrazka	Ustalenie działań zmierzających do rozpoznania i wyeliminowania wad wymowy	Współpraca z logopedą przeprowadzenie badania z jego udziałem
9.Dokonanie charakterystyki poczucia własnej wartości i samooceny	Ćwiczenie – wybór przymiotników	Poznanie obrazu dziecka w świetle własnych opinii	
10.Analiza zebranych informacji, wyników ćwiczeń	Wypełnienie arkusza obserwacji	Ocena rozwoju procesów poznawczych w świetle analiz własnych i obserwacji.	Skierowanie do Poradni Psychologicznej – Pedagogicznej celem zdiagnozowania

Charakterystyka rozwoju wrażeń i spostrzeżeń:

- badanie prawidłowego rozpoznawania barw: uczeń otrzymuje kartkę z kolorowymi paskami (9 barw) .Jego zadaniem jest dopasowanie identycznego paska do takiego samego przyklejonego na planszy.(dla utrudnienia można dodać inne paski z barwami, których nie ma na planszy).
- badanie spostrzegawczości : na kartce z bloku zostały umieszczone przedmioty. Zadaniem dziecka jest zapamiętanie ich ilości, sposobu rozmieszczenia oraz szczegółów.
- opis obrazka przedstawiającego np. porę roku

Charakterystyka rozwoju wyobraźni:

- „wyczarowywanie” z chmurki: uczeń otrzymuje kartkę, na której narysowana jest chmurka. Jego zadaniem jest dokończenie rysunku według własnego uznania.

Charakterystyka rozwoju pamięci:

- Sprawdzenie umiejętności zapamiętywania przedmiotów naklejonych na kartce
- powtarzanie wyrazów: nauczyciel podaje następujące wyrazy i prosi o powtórzenie w prawidłowej kolejności: bęben, firanka, pasek, kawiarnia, szkoła, rodzice, słońce, ogród, czapka, człowiek, wąsy, indyk, kolor, dom, rzeka
- powtarzanie usłyszanych zdań w prawidłowej kolejności:
 - 1) Ola poszła do szkoły(ćw. 1)
 - 2) Paweł wstał rano, umył buzię, zjadł śniadanie i poszedł do szkoły (ćw.2)
 - 3) Łukasz ma siostrę. Jej imię to Iza. Dzieci bardzo kochają zwierzęta.
W prezencie od mamy dostały pieska. Nazwały go Atos. (ćw. 3)
- powtarzanie liczb w odwrotnej kolejności:
nauczyciel podaje liczby i prosi o powtórzenie w odwrotnej kolejności
 - 1) 2, 4
 - 2) 5,8,2
 - 3) 6, 4, 3, 9

Charakterystyka rozwoju myślenia

- rozwiązywanie zagadek, rebusów
- wyjaśnienie znaczenia pojęć: biblioteka, ptaki, sąsiad, głoska, kropka

Charakterystyka poziomu rozwoju mowy:

- przeprowadzenie testu słuchu fonematycznego
- ćwiczenia pisania z pamięci
- opis dowolnego obrazka

Charakterystyka poczucia własnej wartości i samoocena:

- ćwiczenie z przymiotnikami: uczeń otrzymuje karteczki z 10 przymiotnikami - leniwy, wesoły, grzeczny, niegrzeczny, dobry, zły, posłuszny, pracowity, smutny, nieposłuszny. Zadaniem ucznia jest wybranie tych, które jego zdaniem go określają. Następnie uczeń wyjmuje te kartoniki, które mówią o tym jaki chciałby być.

Wszystkie przedstawione propozycje mogą być modyfikowane w zależności od potrzeb. Jednocześnie należy nadmienić, że współpraca wychowawcy, pedagoga, logopedy, rodziców jest bardzo istotna i ważna dla prawidłowej oceny stopnia rozwoju procesów poznawczych każdego dziecka. Tempo rozwoju poszczególnych procesów jest indywidualne. Chcąc uzyskać pełny obraz dziecka i zaplanować odpowiednie działania należy zintegrować działanie osób odpowiedzialnych za edukację i wychowanie dziecka w szkole i w domu.

Wyniki uzyskane w trakcie przeprowadzonych ćwiczeń i obserwacji zostaną zamieszczone w „Arkuszu obserwacji dziecka”

Aneks

Test słuchu fonematycznego

Zadanie	Instrukcja	Ocena
<p>1. Powtarzanie głosek *a, o, u, e, i, y</p> <p>*ao, ou, ui, ei, io, oue, aou, eio, uoa,</p> <p>*p, b, m, f, w, t, d, n, w, i, l, ł, h, g, k, ś, ć, ź, dź, s, z, c, dz, sz, ż, cz, dż, w,</p> <p>*m l, p sz, k sz, b ż, t w,</p> <p>*w f, z s, ż sz, ź ć, dz c, dź ć, d t, b p, g k, m n,</p>	<p>Sluchaj uważnie i powtórz za mną co słyszysz.</p>	<p>6 głosek – 1 pkt. poniżej 6- 0 pkt</p> <p>do 4 głosek – 0 pkt 5-8 głosek – " pkt 9 i więcej – 1 pkt</p> <p>0-12 głosek – 0 pkt. 13-19 głosek – " pkt. 20 i więcej- 1 pkt.</p> <p>za każde poprawne powtórzenie – 1 pkt.</p> <p>0-2 głoski- 0 pkt. 3-4 głoski – " pkt. 5-6 głosek – 1 pkt. 7-8 głosek – 1 " pkt. 9-10 głosek- 2 pkt.</p>
<p>2. Powtarzanie wyrazów *powtarzanie wyrazów sensownych ptaszek autobus zegarek parasol krokodyl</p> <p>*powtarzanie grup sylab bezsensownych parote gafama ketebe litote buduse</p>	<p>Uważaj, a teraz powtarzaj wyrazy</p>	<p>za 5 prawidłowo powtórzonych wyrazów- 1pkt</p> <p>1 odpowiedź prawidł- 0 pkt każda prawidłowa – 2 pkt</p>

<p>3. Powtarzanie wyrazów opozycyjnych</p> <p>*zał – szal dzień- cień domek- Tomek bada- pada góra- kura *powtarzanie wyrazów opozycjami wał- fala koza- kosa zał- szal Kasia- Kazia Domek – Tomek Bada- pada Góra- kura dzień- cień * powtarzanie po trzy wyrazy naraz wał-ucho -fala koza-dom -kosa zał- koło-szal Kazia- Tola - Kasia domek -mleko-Tomek bada- mata-pada dzień- mama- cień góra-koło- kura</p>	<p>Sluchaj uważnie i powtarzaj</p>	<p>0-7 0 pkt. 8 i więcej – po 7 pkt</p> <p>1 para 0 pkt za każdy następny 1 pkt</p> <p>za każdy- 1 pkt</p>
<p>4. Powtarzanie wyrazów prostych</p> <p>próba z wyrazem <i>kot</i></p> <p>lata mama pole buty koło półka</p> <p>woda lalka krowa samochód</p>	<p>Teraz powiem ci wyraz, a ty go powtórzysz na dany przeze mnie znak ręką</p> <p>*najpierw od razu</p> <p>*potem po 5 sekundach</p> <p>* po 10 sekundach</p>	<p>1 pkt za wszystkie powtórzone od razu</p> <p>0-3 0 pkt 4-7 " pkt 8 i więcej -1 pkt</p> <p>0-2 0 pkt 3-4 " pkt 5-6 1 pkt 7-8 1 " pkt powyżej 8 – 2 pkt</p>

<p>5. Powtarzanie wyrazów opozycyjnych</p> <p>wala- fala koza- kosa żał- szal Kazia- Kasia dzień- cień domek- Tomek</p> <p>bada- pada góra- kura</p>	<p>Teraz powiem ci wyrazy, a Ty je powtórzysz na mój znak</p> <p>* od razu</p> <p>* po upływie 5 sekund</p> <p>* po upływie 10 sekund</p>	<p>1 0 pkt 2-3 ½ pkt 4-5 1 pkt 6 1 ½ pkt 7 2 pkt 8 2 ½ pkt</p> <p>za każdą poprawną odpowiedź po ½ pkt</p> <p>1 0 pkt 2-3 1 pkt powyżej 4 – po jednym punkcie za każdy</p>
<p>6. Wyodrębnianie samogłosek</p> <p>a) próba z wyrazem osa b) próba z wyrazem osa c) próba z wyrazem las</p> <p>6 a) Ola, ule, ida, As, Ela 6 b) Ala, ule, lasy, lalki, ucho 6 c) lis, ser, mak, mur, sok</p>	<p>Słuchaj uważnie, będę mówić wyrazy, a ty powiedz głoskę, którą słyszysz:</p> <p>na końcu wyrazu w środku wyrazu na początku wyrazu</p>	<p>za 1 -1pkt 2 - 3pkt 3 - 5pkt 4 - 7pkt 5 - 9pkt</p> <p>za każdy poprawny - 5pkt</p> <p>za każdy poprawny - 5pkt</p>
<p>7. Wyodrębnianie spółgłosek</p> <p>a) próba z wyrazem As b) próba z wyrazem Ala c) próba z wyrazem woda</p> <p>7 a) las, dom, ul, kot, but 7 b) osa, ucho, oko, Ola, Ewa 7 c) sok, mak, lis, dom, wąs</p>	<p>Słuchaj uważnie, będę mówić wyrazy, a ty powiedz głoskę, którą słyszysz:</p> <p>na końcu wyrazu w środku wyrazu na początku wyrazu</p>	<p>za każdą prawidłową odpowiedź – 5pkt</p> <p>za każdą prawidłową odpowiedź – 4 ½ pkt</p> <p>za każdą prawidłową odpowiedź – 4 pkt</p>

<p>8. Synteza wyrazów</p> <p>k - o - t l - i - s m - a - k o - l - a p - o - l - e k - o - k - o</p>	<p>Będę mówił głoski, a ty ulóż z nich wyraz</p>	<p>za każdą prawidłową odpowiedź – 3pkt</p>
---	--	---

Punktacja ogólna:

160 punktów -	bardzo wysoki
122, 5 pkt - 160 pkt -	wysoki
75 pkt - 120 pkt -	przeciętny
37 pkt - 75 pkt -	niski
poniżej 37 pkt -	bardzo niski

BADANIE SŁUCHU FONEMATYCZNEGO

ĆWICZENIA

1. Logopeda wymienia wielokrotnie głoskę, której uczeń nie identyfikuje, a następnie tę, z którą ją utożsamia **b, b, b, b, b, b, b, b, b, b, b, b, - p, p, p, p, p, p, p, p, p, p, p, p, p**
2. Dodatkowa kontrola, na przykład w czasie wymawiania głosek dźwięcznych przykładu wierzch dłoni ucznia do swojej krtani.
3. Wymowa ćwiczonych głosek w różnej kolejności, a uczeń wskazuje na krtani słysząc głoskę dźwięczną np. **p, b, p, p, b, b, p, b, b, b, p, b, p, p, p, b**
4. Uczeń wymawia na zmianę głoskę dźwięczną i odpowiadającą jej bezdźwięczną z zatkanymi uszami : **p, p, p, p, b, b, b, p, b, p, b, p, b, p, b, p, b, b**,
5. Wymawiane głoski w sylabach, a uczeń wskazuje prostą linię gdy słyszy spółgłoskę bezdźwięczną i linię falistą gdy słyszy spółgłoskę dźwięczną: **pa, pa, ba, ba, pa, ba, pa, ba, pa, ba, pa, ba, pa, ba, ba**.

6. Uczeń powtarza odczytywane przez logopedę sylaby :
- papa, baba, papa, baba, papaba,
popo, bobo, pobo, bopo, bapaba,
pupu, bubu, pubu, bupu, pabapa,
pepe, bebe, pebe, bepe, pebepe,
pypy, byby, pyby, bypy, bapapa,*
7. Uczeń ocenia słuchem powtórzenia drugiej osoby po logopedzie sylab, których rozpoznanie sprawia uczniowi trudności.
8. Uczeń podaje wyrazy zaczynające się od wskazanych mu sylab np. od sylaby *pa* a następnie od sylaby *ba*

Próba wyrazowa uczeń pokazuje obrazek, którego nazwę wypowiada logopeda. (który powinien znajdować się za uczniem).

Zagadki

Jesienią, nie wiosną
w kapeluszach rosną.
(*grzyby*)

Na pożegnanie zaklekotały
do ciepłych krajów odleciały.
(*bociany*)

Twardą łupinę mają,
jesienią z leszczyny spadają.
(*orzechy*)

Wiosną zielone rosły na drzewach
Teraz każdy kolor swój zmienia.
(*liście*)

Ankieta

Poniższa ankieta jest przeznaczona dla rodziców uczniów klasy pierwszej. Jej celem jest uzyskanie informacji służących bliższemu poznaniu środowiska rodzinnego dziecka.

Uzyskane odpowiedzi będą przydatne w ocenie stopnia rozwoju procesów poznawczych na tle przedstawionych danych. Proszę prawidłową odpowiedź zakreślić kółkiem lub odpowiedzieć w formie zdań (w pytaniach otwartych).

Z góry dziękuję za udzielenie odpowiedzi.

1. Czy syn/córka przebył w dzieciństwie choroby, które Pani zdaniem mogły wpłynąć na jego rozwój?

- a) tak-jakie?.....
- b) nie

2. Jak ocenia Pani zachowanie dziecka w domu ?

.....
.....

3. Czy syn/córka posiada własny pokój do zabawy, nauki ?

- a) tak
- b) nie

4. Jakie zainteresowania wykazuje Pani zdaniem syn/córka ?Co należy do jego ulubionych zajęć?

.....
.....
.....

5. Jak ocenia Pani warunki materialne

- a) złe
- b) przeciętne
- c) dobre

6. Ile czasu poświęca dziecko w ciągu dnia w domu na naukę ? (czytanie, pisanie, liczenie)

.....
.....

7. Czy syn/córka uczęszcza na zajęcia nadobowiązkowe ?

- a) tak - jakie?.....
- b) nie

8. Jak ocenia Pani relacje syna/córki z grupą rówieśników?

- a) dobrze
- b) źle
- c).....
-

9. Jak Pani zdaniem dziecko czuje się w szkole? (na podstawie rozmów z synem/ córką)

- a) dobrze
- b) źle
- c).....
-

10. Na jakie trudności napotyka Pani w pracy z dzieckiem?

.....
.....

MERTYCZKA

Płeć

Wykształcenie.....

Ilość osób w rodzinie.....

Opracowała:
mgr Ewa Nowicka

Rysunek rodziny

Nazwisko i imię.....

Data urodzenia.....

Data badania.....

Nazwisko badającego.....

Nastrój badanego: pogodny, niespokojny, apatyczny, lękowy, rozdrażniony, podniecony

Stosunek do badania: bardzo zainteresowany, zainteresowany, niezainteresowany, bierny, negatywistyczny

Zachowania badanego podczas rysowania:

(momenty zahamowania, niechęć do rysowania którejś postaci, wypowiedzi dziecka itp.)

.....

.....

.....

.....

.....

Uwagi wynikające z treści rysunku

.....

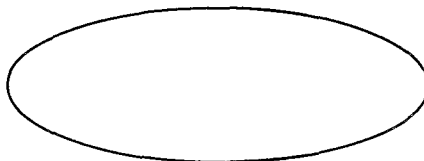
.....

Podsumowanie wniosków wynikających z badań

.....

.....

„Wyczarowywanie” z chmurki

Arkusz obserwacyjny dziecka (podsumowanie)

Imię i nazwisko dziecka.....

Zestawienie wyników działań

1) uwagi wynikające z rozmowy z rodzicami

.....
.....

2) ocena rozwoju fizycznego i motorycznego (na bazie obserwacji i rozmów z p. higienistką i rodzicami)

Wygląd dziecka

Sylwetka

Wiek.....

Wzrost.....

Waga ciała

Wady wrodzone

Wyraz twarzy:

.....
.....

Inne spostrzeżenia.....

.....

Sprawność ruchowa

A) Chwyt piłki

B) Utrzymanie równowagi ciała

C) Koordynacja ruchowa

D) Sprawność manualna

D) Inne.....

3. rozwój społeczno - emocjonalny

Analiza rysunku rodziny (arkusz)

.....

.....

.....

4. rozwój wrażeń i spostrzeżeń

Opis uzyskanych wyników

A) umiejętność zapamiętywania przedmiotów

.....

B) umiejętność rozpoznawania barw

.....

C) Opisywanie obrazka

.....

D) Układanie puzzli

.....

E) Odwzorowywanie kształtów

.....

5. rozwój wyobraźni

a) „wyczarowywanie” z chmurki

.....

.....

6. rozwój pamięci

a) powtarzanie wyrazów.....

b) powtarzanie zdań.....

a) powtarzanie liczb.....

7. rozwój myślenia

rozwiązywanie zagadek, rebusów

.....

.....

wyjaśnienie znaczenia pojęć:

biblioteka.....

ptaki.....

sąsiad.....

głoska.....

kropka.....

UWAGI.....
.....

8. rozwój mowy

Test fonematyczny.....
.....
obserwacja mowy dziecka, opis obrazka
.....
.....

9. poczucie własnej wartości i samoocena

.....
.....
.....

10. Wnioski wynikające z analiz i obserwacji

.....
.....
.....
.....

11. Wnioski do pracy z dzieckiem

.....
.....
.....
.....